

διάλυσιν τῆς καυστικῆς ποτάσεως) Ἰων. (Βουρλ.) Δέν ἔχει γράδα τὸ κρασί, βῆκε σὰ βιβάδα (βῆκε = βγῆκε, βιβάδα = ποτὸν ἐλαφρόν) Ἰθάκ. Νὰ φέρῃς τσεδροκοῦτσα νὰ ρίξω 'ς τὸ βουτσὶ μὲ τὸ μούστο, νὰ πάρῃ τὴ μυρωδέα τοῦ τσεδρου τὸ κρασί, ὅδας πάρῃ τὴ γράδα του καὶ βράσῃ (τσεδροκοῦτσα = οἱ καρποὶ τοῦ κέδρου, βουτσὶ = ξύλινον βαρέλι) Πελοπν. (Ξεχώρ.) || Φρ. Ἐν ἡρτα 'κόμα'ς τὸ γράδομ-μον (= δὲν ἔφθασα ἀκόμη εἰς κατάστασιν πλήρους εὐθυμίας) Κύπρ. Ἡ φρ. εἰς παραλλαγ. κ.ά. Εἶναι 'ς τὰ γράδα του (εἶναι μεθυμένος) Ἄνδρ. Ἡ φρ. εἰς παραλλαγ. κ.ά. Εἶναι 'ς τὰ γράδα του (=εἶναι εὐθυμος) Λήμν. Σάμ. Συνών. Φρ. Εἶναι 'ς τὸ κέφι. Δέν εἶν' τους ἰντάξ' αὐτὸς 'ς τὰ γράδα τ' (=δὲν εἶναι ἐν τάξει εἰς τὰς φρένας του) Θεσσ. (Πήλ.) || Ἄσμ.

Εἰκοσιδυὸ γραδῶ ρακὴ νὰ πῆς νὰ σὲ λωλάνῃ, γιὰτὶ δὲ ταγιατίζω βλιὸ τὰ πείσματα ποὺ κάνεις Κρήτ. (Πεδιάδ. κ.ά.) 4) Τὸ ἀραιόμετρον, ὄργανον διὰ τοῦ ὁποίου μετρεῖται ἡ πυκνότης τῶν ὑγρῶν, συνήθως τῶν οἴνο-πνευματωδῶν καὶ τοῦ γάλακτος πολλαχ.: Γράδο τοῦ μούστου — γιὰ σπύρτο — γιὰ γάλα πολλαχ. Γράδου γιὰ τ' σαλαμούρα (ὄργανον πρὸς μέτρησιν τῆς περιεκτικότητος τοῦ ὑγροῦ εἰς ἄλας) Στερελλ. (Ἰτέα) Φέρε τὸ γράδο νὰ δοῦμε πόσω γραδῶ εἶν' ἡ ρακὴ μας Α. Κρήτ. Συνών. γ α λ α τ ὀ μ ε τ ρ ο, γ ρ α δ ὀ μ ε τ ρ ο, θ ε ρ μ ὀ μ ε τ ρ ο, μ ο υ σ τ ὀ μ ε τ ρ ο. 5) Μανόμετρον διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ὑπεύθυνος ναύτης παρακολουθεῖ τὴν πίεσιν τοῦ ἀποστελλομένου εἰς τὸν δῦτην ἀέρος, καθὼς καὶ τὸ βάθος εἰς τὸ ὁποῖον ὁ δῦτης εὐρίσκεται Ἑρεικ. Θεσσ. (Τρίκερ.) Χάλκ. 6) Τεκτονικὸν ἐργαλεῖον διὰ τοῦ ὁποίου καθορίζεται ἡ ἐπίπεδος ἐπιφάνεια ἀντικειμένου Χίος. Συνών. ἄ λ φ ἄ δ ι. 7) Εἶδος πριονίου, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιοῦν οἱ βαρελοποιοὶ διὰ νὰ χαράσσουν τὴν ἐγκοπὴν εἰς τὰ ἄκρα τῶν ἐπιμήκων σανίδων τοῦ βαρελίου Πελοπν. (Καλάβρυτ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.): Οἱ βαγενᾶδες μὲ τὸ γράδο κάνουν τὸ χάντρωμα, γιὰ νὰ κάτση τὸ φούντι (χάντρωμα = ἐγκοπή, φούντι = ἡ ἐπίπεδος σανὶς τῶν δύο βάσεων τοῦ βαρελίου) Καλάβρυτ. Συνών. γ ρ α δ ω τ ῆ ρ ι. 8) Ἡ κατ' ἀμφοτέρα τὰ ἄκρα τῶν ἐπιμήκων σανίδων τοῦ βαρελίου (ἡ τῆς κάδης) ἐσωτερικῶς σχηματιζομένη αὐλαξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐφαρμόζεται ἡ περιφέρεια τῶν βάσεων αὐτῶν Κεφαλλ. Στερελλ. (Αἰτωλ.): Μὴ τοῦ γραδουτήρ' φκεάνουμι τοῦ γράδου, γιὰ νὰ μποῦν τὰ φ'ντώματα (=αἱ βάσεις τοῦ βαρελίου) Αἰτωλ. Συνών. γ ρ α δ ἔ λ ο ς, γ ρ ἄ δ ι, γ ρ ἄ δ ω μ α, γ ρ ἄ δ ω σ η 1, χ ἄ ν τ ρ ω μ α. 9) Ἐγλυφή, αὐλαξ κατὰ μῆκος εἰς τὸ ὁπισθεν ἀντίον τοῦ ὑφαντικοῦ ἱστοῦ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐφαρμόζει ἐπιμήκης ράβδος συγκρατοῦσα τὴν ἄκραν τοῦ στήμονος κατὰ τὴν ὑφανσιν Ἀλόνν. Σκόπ. Συνών. βλ. εἰς λ. γ ρ ἄ δ ω μ α 2. 10) Αὐλαξ ἡ χάραγμα ἐπὶ ξύλου ἢ λίθου Ἀλόνν. Σκόπ. 11) Μοῖρα γεωγραφικοῦ πλάτους Γ. Σαχτούρ., Ἱστορικ. ἡμερολόγ., 3.: Ἀντικρὺ εἰς τὸ ἐρημονησάκι, ὅπου κεῖνται ἀραδικῶς εἰς τὸ γράδο 36 (= 360 βορ. πλάτος).

γραδολογῶ Καστ.

Ἐκ τοῦ οὗς. γ ρ ἄ δ ο καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -λ ο -γ ῶ, περὶ τῆς ὁπ. βλ. G. Hatzid., Glotta 2 (1910), 293 κ.έξ., Ἀθηνᾶ 22 (1922), 247.

Χαράσσω αὐλακα εἰς τὸ βαρέλιον διὰ νὰ ἐφαρμόσω τὰς βάσεις.

γραδόμετρο τό, Ἀθῆν. Μακεδ. (Ἀρκοχώρ.)

Ἐκ τῶν οὗς. γ ρ ἄ δ ο καὶ μ έ τ ρ ο.

Γ ρ ἄ δ ο 5, τὸ ὁπ. βλ., ἐνθα καὶ συνών., ἐνθ' ἄν.

γράδωμα τό, Πελοπν. (Κλουτσινοχ. Παππούλ.) γράδωμα Ἡπ. (Πάπιγκ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γ ρ α δ ῶ ν ω.

1) Γ ρ ἄ δ ο 9, τὸ ὁπ. βλ., Ἡπ. (Πάπιγκ.) Πελοπν. (Κλουτσινοχ.): Τὸ βαγένι μου ἐσκαδαλίστη 'ς τὸ γράδωμα Κλουτσινοχ. 2) Ἡ εἰς τὸ ἀντίον τοῦ ὑφαντικοῦ ἱστοῦ ἐγλυφή, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφαρμόζει ἐπιμήκης ράβδος συγκρατοῦσα τὴν ἄκραν τοῦ στήμονος κατὰ τὴν ὑφανσιν Πελοπν. (Παππούλ.). Συνών. γ ρ ἄ δ ο 10, γ ρ ἄ δ ω σ η 2, γ κ ἄ ρ -δ ι ω μ α 2, π ο τ α μ ὀ ς.

γραδώνω Ἰθάκ. Ναύστ. Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κλουτσινοχ. Μηλ. Φιγάλ. Χαμάκ.) Στερελλ. (Λεβάδ. Νεοχώρ.) — Δ. Λουκοπ., Γεωργ. Ρούμελ., 64, 460, Πῶς ὑφαίν., 133 — Λεξ. Αἰν. Δημητρ. γραδώνου Εὔβ. (Ἀκρ. Στρόπον.) Ἡπ. (Πάπιγκ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Λεπεν.) ἀγραδώνου Στερελλ. (Ναύπακτ. Τριχων.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γ ρ ἄ δ ο.

1) Μετρῶ διὰ τοῦ γ ρ ἄ δ ο υ, ἀραιομέτρου, τὴν πυκνότητα οἴνοπνευματωδῶν ποτῶν ἢ τοῦ γάλακτος Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κλουτσινοχ. Χαμάκ.) — Λεξ. Δημητρ. Συνών. γ ρ α -δ ἄ ρ ω 1. 2) Κατασκευάζω γράδωσιν, ἥτοι χαράσσω τὴν κατ' ἀμφοτέρα τὰ ἄκρα τῶν ἐπιμήκων σανίδων βαρελίου ἢ κάδης ἐγκοπὴν Εὔβ. (Στρόπον.) Ἡπ. (Πάπιγκ.) Ναύστ. Πελοπν. (Μηλ. Χαμάκ.) Στερελλ. (Λεβάδ. Νεοχώρ.) — Λεξ. Αἰν. Δημητρ. Συνών. σ έ ρ ν ω, τ ζ ι ν ἄ ρ ω. 3) Αὐλακῶνω Ἰθάκ.: Τόνε γράδωσε μὲ τὸ σιᾶ του 'ς μούτρα (σιᾶ = σουγιᾶ). 4) Χαράσσω κυκλικῶς κορμὸν δένδρου, ὥστε νὰ διακοποῦν οἱ χυμοὶ καὶ νὰ ξηρανθῇ Πελοπν. (Φιγάλ.) Συνών. χ α ρ α κ ῶ ν ω. 5) Μετβ. καὶ ἀμτβ., ἐνσφηνῶν, ἐφαρμόζω τι κατὰ τρόπον ἀκριβῆ καὶ ἀσφαλῆ Εὔβ. (Ἀκρ. Στρόπον.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Λεπεν. Ναύπακτ. Τριχων.) — Δ. Λουκοπ., Γεωργ. Ρούμελ., 64, 460, Πῶς ὑφαίν., 133: Πρέπ' νὰν τοῦ φέρ' 'ς ἔτσ' τοῦ ξ'λόχτ'νου 'π' νὰ γραδῶν' τοῦ ἔνα μὲ τ' ἄλλον Ἀκρ. Τήρα, γράδου'σ' καλὰ ἡ νουρά 'ς τοῦ σταβάρ' ἢ θὰ σ' μεῖν' 'ς τὰ χέρια; αὐτόθ. Σ' αὐτὴ γραδῶναι τὸ σωλῆνα τοῦ φουσεροῦ ποὺ φέρνει τὸν ἀέρα 'ς τὴ φουφοῦ Δ. Λουκόπ., Γεωργ. Ρούμελ., 64.

γραδωπὸς ἐπίθ. Πελοπν. (Ξηροκ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γ ρ ἄ δ ο καὶ τὴν παραγωγ. κατάλ. -ω π ὀ ς.

Ἐλαφρῶς ἀνοικτός: Ἡ πόρτα ἦτανε γραδωπὴ.

γράδωση ἡ, Εὔβ. (Κάρυστ. Κουρ. Λιχᾶς) Ζάκ. Κέρκ. Κεφαλλ. Κρήτ. Μακεδ. (Παρθεν.) Μέγαρ. Ναύστ. Πελοπν. (Κάμπος Λακων. Λίμπερδ. Μεσσην. Τριφυλ.) Σκυρ. γράδωσ' Λευκ. γράδου'σ' Ἀλόνν. Εὔβ. (Στρόπον.) Ἡπ. (Πάπιγκ.) Θεσσ. (Πήλ.) Στερελλ. (Ἰτέα)

Ἐκ τοῦ Βυζαντ. οὗς. γ ρ ἄ δ ω σ ι ς. Διὰ τὴν ἐτυμολ. βλ. καὶ Π. Φουρίκ., Λεξικογρ. Ἀρχ. 6 (1923), 426-430.

1) Γ ρ ἄ δ ο 5, τὸ ὁπ. βλ., ἐνθα καὶ συνών., Ἀλόνν. Εὔβ. (Λιχᾶς Στρόπον.) Ἡπ. (Πάπιγκ.) Θεσσ. (Πήλ.) Κεφαλλ. Κρήτ. Λευκ. Μακεδ. (Παρθεν.) Μέγαρ. Ναύστ. Πελοπν. Σκυρ. Στερελλ. (Ἰτέα): Φκεᾶσ' τ' γράδωσ' βαθειά, νὰ μὴ σ' φύβῃ ἢ φ'δωσά (= ἡ βάσις τοῦ βαρελίου) Λευκ. Προζυμώνουν τὴ γράδου'σ' Στρόπον. 2) Γ ρ ἄ δ ω μ α 2, τὸ ὁπ. βλ., ἐνθα καὶ συνών, Εὔβ. (Κάρυστ. Κουρ.) Μέγαρ. Πελοπν. (Μεσσην.): Ρίχνουνε νερὸ μέσα 'ς τὴ γράδωση τοῦ ἀντιοῦ Κάρυστ. 3) Πᾶσα διὰ τοῦ γ ρ α δ ω τ η ρ έ ο υ

